

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

12. De die festo Ascensionis Dominicæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

nis Dominicæ, vel aduentus Spiritus sancti: Festus autem dies Epiphaniæ est fixus, & stabilis, immobilisque. Ergo cum Ecclesia dicit: Hodie tria illa miracula extitisse, ea significat esse facta sexta die Ianuarij.

Ad tertium argumentum Respondeo, Augustinum dicere voluisse, miraculum de aqua in vinum conuersa, factum fuisse eodem die, quo baptizatus est Christus, videlicet sexta die Ianuarij.

Ad quartum Christus anno illo quo baptizatus est, reuera Euangelium annunciare cœpit, nemine, vt inquit Epiphanius *Hæresi 51.* contradicente: & ad exitum anni illius cœpit discipulos congregare, & sexta die Ianuarij in anno proximè sequenti, primum miraculum fecit ad nuptias in Cana Galiliæ, antea prædicare cœperat, & discipulos vocare, sed miraculum vltimum nondum fecerat.

CAP. XII.

De die festo Ascensionis Dominicæ.

PRIMO queritur, Quam antiqua sit huius diei festi obseruatio? Respondeo, eam antiquissimam esse: nec enim dubitatum est vnuquam quin sit ab Apostolis institutus huius diei festi cultus. Eius meminit Clemens Rom. *lib. 8. Constitus. Apostolic. cap. 33.*

Isa. 63.

Act. 1.

Exo. 4.

Esai. 2.

Heb. 1.

Secundo queritur, Cur Ecclesia Ascensionem Dominicam appeller admirabilem? Respondeo, multis de causis; nam Christus ascendit in cœlum ad maius Antibus Angelis, & se inuicem rogantibus: *Quis esset qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bozra?* admirantibus etiam discipulis, quibus ideo dixerunt Angeli: *Viri Galilæi, quid stant aspicientes in cœlum?* Fuit itidem admirabilis Christi ascensio: quia sua virtute, non aliena, Dominus in cœlum ascendit. Accedit, quod nunquam antea in cœlo visa fuerant caro, & sanguis: tam fragilis scilicet, & infirma natura: nunquam antea cœlum humanis pedibus calcatum fuerat: vnde hodie primi, & noui fructus in cœlum allati sunt: nouæ merces ex terra in cœlum deportatæ & inuictæ: cœlum, & terra sua bona permutarunt, terra cœlo dedit optimum quod habebat, scilicet, Christi corpus, siue carnem, vt cœlum terræ daret optimum quod in illo erat, sanctum videlicet Spiritum, & ita per Christum, & in Christo facti sunt homines cœli habitatores, ciues & incolæ, & per Spiritum sanctum descendentes in terras cœpit mundus nouum Spiritum habere. Hodie Arca Patriarchæ nostri Noe, id est, Christi, quæ inundantibus terram imbribus, pleneque occupantibus, huc, & illuc delata vim & impetum magna virtute superauit, nunquam vdis oppleta, nunquam obruta, in altissimis demum, non Armeniæ montibus, sed cœlorum arcibus requiescit. Hodie Arca non veteris, sed noui testamenti, ad cuius præsentiam manus Domini Philistinorum. Gentem ingenti plaga percusserat, & falsos eorum Deos è sua sede deiecerat, super planstrum nouum imposta, id est, corpus gloria cœlesti resplendens. non ad ciuitatem Bethsames, sed ad ciuitatem æternam deducta, supra æthereos Angelorum choros in sublimi æterni Patris solio consistit. Hodie noster Moses, id est, Christus manum suam, potentiam nempe, in sinum suum infert, eam ad sinum Patris reducens: & ita tota videtur eandida, vt antea, id est, tota maiestate, & gloria plena, cum ea, foris dum erat; puta, cum peregrinabatur in terra, leprosa & infirma apparebat. Hodie rex noster Assuerus, repudiata regina quæ eius iussa non fecerat, relicta, inquam terra Iudææ, quæ parere ipsi renuerat, despondet sibi Esther fidelem, & pulchram, id est, cœlestem Hierosolymam, totam vndique formosam, atque gloriosam. Hodie grandis Aquila magnarum alarum, tulit medullam cœli Virginalis, & deportauit eam in vibem negociatorum Angelorum. Omnes enim sunt administratorii Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis. Hodie rex noster Dauid, Arcam Testamenti cum cantoribus desert ad templum, non manu

hominum factum, sed cœleste: & impletum est illud, quod est in Canticis: *Fuge dilecto mi, & assimulare caprea, himnologue cornorum, super montes aromatatum.* In caprea symbolice intelligitur Synagoga, veterum Israelitarum visu Prophetico celebris, & per dumeram caremoriaturum, & iudicialium mandatorum fastigans. In ceruorum hinnulo Dauid rex intelligitur filius Patriarcharum, & Prophetarum, qui vt cerui quidam, per sanctarum Scripturarum campos, celeritatis, & contemplationis acie vagabantur. Montes aromatum intelliguntur cœli incorrupti & puri: nam quicquid in eis est, quasi aromaticum est, & omni plenum odoris suauitate. Dicit itaque sponsa: Similis esto sponse mi Christe, Synagoge veteri, quæ vt sacra narrat historia, deportandam Arcam fœderis Domini è domo Obededom in montem Sion, cum læticia magna curauit. Tu igitur in cœlum ascende: tuam istam carnem, & naturam humanam, quæ vera est Arca fœderis Domini, in qua sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi, cum magna læticia, postquam perfecisti, & consummasti iam omnia, in cœlum transfer. Similis esto hinnulo ceruorum, nimirum Dauidi regi, siquidem tu es alter Dauid, qui indutus Ephod lineo, comitantibusque maioribus natu Israelitis, & tribunis, vniuersoque populo, deferebat Arcam fœderis Domini cum iubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, cymbalis, nablis, & cytharis concrepantibus: & constituit eam in tabernaculo, quod in plebe sua ciuitate tederat. Tu igitur sacratissimam corporis tui arcam, comitantibus choris Angelicis, deduc in alium, & constitue in templo cœlesti, quod passione & morte tua teleraisti: & præparasti diligentibus te: consistite, inquam, super montes aromatum, id est, super omnes calos, aromatica omni suauitate fragrantés. Hodie quoque noster Heliseus ascendit ex Iericho, id est, ex hoc mundo, in Bethel, id est, in domum Dei. Hodie columna nubis præcedit castra Israelis, nimirum caro, & humana natura suscepta, qua veluti nube, Diuinitatis maiestas, & gloria regebatur, ascendit iter pandens ante nos. Hodie noster Elias ascendit raptus, non in curtugneo, sed in corpore glorioso: cuius quatuor equi splendore pleni, sunt quatuor corporis gloriosi dotes. Hodie noster Ioseph, nempe Christus ductus ex carcere, hoc est, ex sepulcro, ex inferis, ex mortuis, denique ex hoc mundo, sistitur non ante Pharaonem Aegypti principem, sed ante Regem æternum: Patrem suum Deum omnipotentem: omnino tonsus, nimirum abiectis mortalis carnis infirmitatibus, & constituitur virorem, & mortuorum Iudex, & accipit sibi datam potestatem in cœlo, & in terra: sedet ad dexteram Patris.

Tertio queritur, Quor, & quibus de causis decuit, vt Christus in cœlum ascenderet? Respondeo, multis de causis. In primis, vt qui per mortem ius ad cœlestè regnum acquisierat, eius hodierna die possessionem cum magna Angelorum, & hominum læticia assequeretur. Decebat itidem vt sanctum Christi corpus ex mortuis suscitatum, nunquam amplius mortuum, eum locum teneret, qui est ab omni interitu, & occurtu alienus. Nimirum loci vis & conditio, secundum rerum usum, & ordinem respondit corporis locati naturæ. Quid quid totus cœli ambitus coeret, casus & interitus legibus subiectum obstringitur: non igitur decebat vt tantum corpus cœlesti gloria & immortalitate donatum, huius perituri mundi sibus teneretur. Deinde supremo omnium Regi, maximo omnium Principi summum & maximum regnum, & imperium debebatur: *Calum cali Domino*, ait regius Prophetia, *terra autem filijs hominum.* Insuper Christus, vt regem suum ac Dominum, vniuersa terrestria, & inferna cognouerunt; decebat igitur vt illum tanquam Regem suum cœlestia agnoscerent, exciperent, & adorarent. *Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen; vt in nomine Iesu omne genua flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum,*

Heb. 9.

2. Re. 6.

Col. 2.

1. Par. 1. Re. 6.

Exo. 14.

4. Ro. 1.

Ge. 40.

Act. 10.

Mat. 13.

Pf. 113.

Ad Phil. 2.

feruorum,

ferorum, &c. Præterea ascendit Dominus noster, vt corda mœsta, cœlestium nimirum bonorum avida, secum in cœlestia iaperet, vt ibi corda nostra figerent, vbi esset thesaurus noster, quem nec ærugo, nec cinis demolitur, nec fures effodiunt, & furantur. Si *con surrexisset*, ait Apostolus, cum Christo, quæ sursum sunt, quærit, quæ sursum sunt sapit, non quæ super terram. Vnde Leo Papa, *serm. 1. de Ascens.* Liberos corda oculos ad illam altitudinem, in qua Christus est, erigamus sursum, vocatos animos desideria terrena non depriment, Ascendit, vt fidem nostram confirmaret, spem erigeret, charitatem accenderet. Nam vbi est corpus, illuc congregabuntur & aquila: & per portam, quamuis alioquin angustam & arctam, per quam caput ingreditur, corpus intrabit, Domino ihso opulante.

Quarto quaeritur: ex quo loco terræ Dominus in cœlum ascendit? Lucas *cap. ult. sui Euangelij ad finem* sic ait: *Eduxit autem eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis, benedixit eis. Et factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cœlum. Et Actuum 1.* postquam dixisset, videntibus discipulis eleuatum esse Dominum, subiicit: *innc reuersi sunt Hierosolymam à monte, qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Hierosolymam, sabbati habens iter.* Ascendit igitur Christus ex monte Oliuarum, qui mons ab Hierosolyma distabat itinere Sabbati, quod spatium erat his mille pedum, vt tradit Hieronymus *Epist. 151. ad Algisiam q. 10. & 20.* siue, vt Beda testatur mille passuum, tantum enim iter Iudæis in Sabbato conficere permittebatur. Et idem Lucas *ca. 24.* dicit distare Bethaniam, quæ sita erat ad latus montis Oliueti ab Hierosolymis, stadijs quindecim, & stadium teste Plinio, continebat octauam mille passuum partem, hoc est, centum viginti quinque passus, pedes vero sexcentos viginti quæ mensura octies sumpta efficit mille passus.

Quinto quaeritur, Cur quadragesimo die à resurrectione Christus Dominus in cœlum ascenderit, & non antea, vel post? Beda *Actuum cap. 1.* mysticas huius rei causas producit. Observarunt veteres Patres mysticum esse numerum, vt Basil, *hom. in quadraginta Martyres.* Ambros. *sermon. 34. de quadraginta,* & Luc. 2. Hieron. *Isa. 3. Aug. lib. de Gen. ad literam, c. 169. & lib. 2. de consen. Euangelista. ca. 4.* Quadraginta dies, ac noctes pluit, cum aquarum inundatione: Deus mundum purgavit. Genes. 7. Quadraginta dies mortui aromaribus conditi asseruati solebant, antequam sepulture mandarentur. Gen. 50. Quadraginta dies exploratores à Mose missi promissam à Deo terram perlustrarunt. Num. 13. Quadraginta dies Goliath diabolum aduersarium nostrum significans, stetit explorans contra populum Dei, 1. Reg. 17. Quadraginta annos filij Israel per desertum peregrinati sunt. Exod. 16. Quadraginta dies Ezechiel, iustus est in dextrum latus iacere, vt portaret iniquitates domus Iuda. Ezech. 4. Quadraginta annos Aegyptus deserta cogitur quodammodo penitentiam agere, Ezech. 25. Quadraginta dies, ac noctes ieiunium seruauit Moses: Exo. 24. & 34. totidem Elias 3. Reg. 19. & totidem Christus Dominus. Matt. 4. Quadraginta dies Christus post resurrectionem, antequam in cœlum ascenderet, in terris versatus est. Certe casu non fit, quod tam saepe fit. Quadragenarius numerus, inquit Augustinus, totum presentis vite cursum designat, tempus penitentiae, & peccatorum expiationi destinatum.

Reuera decuit, vt Christus veram sui corporis resurrectionem multis argumentis ostenderet: quod & præstitit quadraginta dierum spatio. Decuit idem, vt Ecclesiam plene fundatam relinqueret; & proinde vt quadraginta diebus Apostolos, qui futuri erant Ecclesiarum præfides, multa doceret: Præterea decuit, vt post resurrectionem Apostolorum, & discipulorum animos sua præsentia exhilararet, & fide, spe, & charitate confirmaret. Postremo, sicut passione, & morte sua, Apostolorum, & discipulorum animos contristauerat per quadraginta horas, sic eos exhilarauit sua præsentia post resurrectionem, per quadraginta dies, ita, vt dies lætitiæ responderet vni horæ

tristitiæ. Pronior nimirum est Deus ad miserendum, quam ad puniendum: modicum affligit, sed multus est & largus in consolando.

Si quaerās, quo mense, & quoto die mensis Christus in cœlum ascenderit? Respondeo, iuxta opinionem eorum qui dicunt Dominum passum fuisse die 3. Aprilis, ascendisse in cœlum die 14. Maij: quia si mortuus est die 3. Aprilis, resurrexit die 5. eiusdem mensis: sed à die 5. Aprilis vsque ad diem 14. Maij, sunt 40. dies.

Sexto quaeritur, Quota hora diei ascendit Christus in cœlum? *Actuum 1.* dicitur, *Conuersans prætedit eis:* postea subditur: *Cum hac dixisset, eleuatus est.* Erasmus, Caietanus, & alij putant hoc loco non esse legendam, (conuersans) sed (conuersans): Græcum enim verbum (inquunt isti *ευνάδικα*) non significat comedere, sed conuersari. Quicquid illi dicant, Latina lectio retinenda est, siquidem ita legunt omnes Latini codices; & Interpretes Beda, Glossa, & Hieronymus *Epist. 150. ad Rodobiam qua. 9.* Fortassis olim varia fuit apud Græcos codices lectio, siquidem Chrysostomus, & alij, eodem sensu quo Latini, hunc locum intellexerunt. Et Marci *ultimo* habetur: *Nonissime recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Iesus, & post sermonem cum ipsis habitum, dicitur assumptus in cœlum: ergo videtur ascendisse meridiano tempore, post cibum sumptum. Vnde alicubi consuetudo est, vt hora diei duodecima vsque ad primam pomeridianam publicæ, & solemnes preces fundantur in memoriam Dominicæ Ascensionis: Beda *de locis Sanctis, cap. 1.* testatur huius diei festi celebritatem fuisse decoratam diuinis, & cœlestibus prodigijs in eo ipso loco, ex quo Dominus in cœlum ascendit. In die, inquit, *Ascensionis Dominica per annos singulos, Missa peracta, valida flammis procella de sursum venire consuevit, & omnes, qui in Ecclesia sunt, in terram prosternens. Tota ibi ea nocte lucerna ardent, vt non illustrari tantum, sed & ardere mons, & supposita loca videantur.**

Septimo quaeritur, Cur Dominus antequam in cœlum ascenderet, benedictionem Apostolis & discipulis impenderit? Refert Beatus Lucas *c. 24. sui Euangelij, & Act. 1.* Dominum, antequam discederet ab eis, eleuatis manibus benedixisse suis. Nominè benedictionis, bonorum precatio intelligitur. *Benedixit eis.* Videlicet verbis: *ipsis audientibus precatus est bona, felicia, & fausta, vt benevolentia signum præberet, & vt eos in suo discessu consolaretur. Fecit vt patet, qui moriens, aut longe abiens, non rediturus filijs suis benedixit: sic Isaac moriens, sic Iacob filijs dicitur benedixisse. Eleuatis porro manibus benedixit eis: quia sic etiam Patriarchæ, & Pontifices facere solebant, cum bona suis precabantur, Genes. 48. & 49. & *Leuit. 9.* Huiusmodi autem manuum deuotione significabant illi, non tam terrestria, quam cœlestia bona se illis precari, vel Deum esse, à quo bona optari, & expectari, ac peti deberent. Legitur *Exod. 17.* Moses Deum orasse sublati in cœlum manibus, Paulus item *in priori Epistola ad Timoth. 2.* inquit, *viros orare in omni loco: leuantes puras manus:* Gentes etiam, cum Deos suos falsos precabantur, ad cœlum manus, duce natura tenebant. significatur autem ea ceremonia, in altis Deum esse, & in cœlo esse sedem, & veluti publicum templum Dei, qui bona daret: significatur etiam dum oramus, corda sursum erigenda.*

Octauo quaeritur, Quid sit illud quod Lucas ait: *Et nubes suscepit eum ab oculis eorum?* An scilicet ea fuerit vera nubes, an non. A *Bulensis Paradoxo octauo* scribit fuisse veram nubem, vel ibi denuo creatam, vel aliunde delatam, & Christi pedibus suppositam: non quidem vt illius corpus sustineret, vel sursum gestaret, neque enim Dominus villo gestatorio vehiculo indigebat, sed vt suo Domino instar throni, & sellæ regalis inferuaret, & instar curus Imperatori famularetur. Totum hoc factum est propter nos, vt intelligeremus, post labores recreandos nos esse de via lassos, requiem consecuturos, inter medios laborum ætas refrigerandos.

Mat. 6. Ad Col. 3.

Matth. 24.

Plin. li. 2. c. 23.

Genes. 17. 48. & 49. Leu. 9. Exo. 17. 1. Ti. 2.

Genes. 17. 48. & 49. Leu. 9. Exo. 17. 1. Ti. 2.

Genes. 17. 48. & 49. Leu. 9. Exo. 17. 1. Ti. 2.

Genes. 17. 48. & 49. Leu. 9. Exo. 17. 1. Ti. 2.

Genes. 17. 48. & 49. Leu. 9. Exo. 17. 1. Ti. 2.

Act. 1.

Genes. 17. 48. & 49. Leu. 9. Exo. 17. 1. Ti. 2.

Act. 1.

Aiunt quidam nubem illam fuisse splendorem quem corpus Christi, cum esset iam cæli vicinior, faciebat: sed non est, cur negemus, veram fuisse nubem illam Christi suscepticem: cum Scriptura simpliciter nubem nominet, neque dicat: quasi nubem, aut in similitudinem nubis. S. Chrysostom. *homil. 2. in Acta Apostolorum.* & Beda *Aborum primo*, insinuant, nubem fuisse, non tamen constare, nubem, illam suppositam pedibus Christi simul cum eo ascendisse instar scælarum, ut diximus, gestatorie cuiusdam. Nam Scriptura non dicit absolute: *Et nubes suscipit eum*, sed *suscipit ab oculis intuentium*: quasi dicat, interiectu nubis substractus est Christus ab oculis intuentium: quamdiu enim Christus ascendens videri voluit, nubes interposita non est inter ipsum, & terram: Postquam vero cepit longius a terra abesse, tunc interpositu nubis sese ab oculis discipulorum subtraxit.

Nono queritur, An cum Christo Domino aliqui in cælum ascenderint? De hoc Evangelistæ nihil dixerunt, sed Paul. *ad Ephes. 4. ait: Ascendens in altum, captivum duxit captivitatem*, quod interpretes communiter explicant, eos in istos homines, quos è sinu Abrahæ, veluti è carcere tanquàm captivos eduxerat, in cælum secum duxisse.

Verum, quæret fortasse quispiam, num aliquid corpore, & animo fuerint vna cum eo in cælum assumpti? Ratio dubitandi est, quia alioqui, sicut discipuli viderant Christum ascendentem, ita etiam vidissent eos ascendentes: sane probabile est aliquos vna cum Christo corpore, & animo ascendisse. Nam Christo è mortuis resurgente Matthæus refert resurrexisse multa corpora sanctorum, & credendum est, veram fuisse eorum resurrectionem, ita ut resurrexerint resumptis corporibus, ad gloriam cælestem, & vitam immortalam, cum resurrexerint, ut restes essent Dominicæ resurrectionis, & ideo sicut corpus Christi erat ad vitam reuocatum, non amplius moriturum, sic illi ut probabiliter credi potest, fuerunt ex mortuis suscitati in corporibus perpetuo victuris, ac nunquam amplius morituris. Credendum etiam est, omnes Angelorum ordines è cælo descendisse, ut Christum ascendentem comitarentur, eique honorem, & cultum tanquam suo Domino, & Regi debitum deferret. Vnde duo illi Angeli, post Christi ascensum in cælum, Apostolus dixerunt eum esse in cælum assumptum, & sic venturum, quem admodum in cælum ascenderat, hoc est, in eadem gloria, maiestate & potentia, in corpore simul & animo, & comitantibus eum Angelorum, & beatorum Spirituum choris.

Decimo queritur, An super omnes cælos Christus ascenderit? Certum est, Christum ascendisse in supremum cælum beatorum Spirituum domicilium, & sedem. Nam Paulus ad Hebr. 4. *Habemus*, inquit, *Pontificem, qui penetravit cælos*, & cap. 7. *Christus excelsum cæli factus esse dicitur*. Sed in dubium vertitur, An ita in supremum cælum ascendit, ut totum eius corpus sic intra illud cælum, an vero potius ita, ut corpus sit pedibus connexam illius cæli superficiem calcantibus. S. Thom. 3. *part. 9. 57. ar. 4. ad secundum*, putat corpus Christi consistere in supremo cælo, posteriore modo. Duran. in 3. *distinct. 2. quest. 8.* solum esse in cælo à firmamento priore modo, quia extra supremum cælum nihil est, sic etiam sensit idem S. Thom. in 3. *distinct. 22. quest. 3. art. 3. quest. 1. ad primum.*

Certe ex sacris literis, aut ex sanctorum Patribus non cogimur asserere ita Christum in cælum ascendisse, ut pedibus consistat in conuexa supremi cæli superficie, & corpus eius extra supremum cælum sit, quia Scriptura, & Patres dicunt quidem Christum ascendisse super omnes cælos, & super omnes quoque Angelorum choros: id tamen recte explicatur, quod ascendit in altissimam supremi cæli partem, vbi nullus sit Angelorum.

Vndecimo queritur, Cur Evangelistæ Marcus, & Lucas dicant, Christum esse assumptum in cælos: cum reuocata tamen sua, & propria virtute ascendit? Respondeo, Evangelistas esse eodem modo locutos, quo Paulus, & alij

Apostoli dixerunt, Christum ex mortuis à Deo suscitatum fuisse: cū tamen, sua virtute resurrexerit. Porro cum resurgere ex mortuis, & in cælum ascendere, sit opus omnipotentis, & omnipotentiam Sacræ literæ tribuant Patri: ideo Evangelistæ, & Apostoli dicunt Christum à Deo suscitatum ex mortuis, & Assumptum in cælos. Nihilominus tamen dicunt eum resurrexisse ex mortuis, & in cælum ascendisse. Paulus enim ad Ephes. 4. dicit: *Ascendit super omnes cælos, ut adimplet ut omnia.* Et ibidem: *Quis est qui ascendit, nisi qui descendit primum interiores partes terræ?* Et ipse Dominus noster dixit Nicodemus: *Nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cælo Filius hominis:* & apud S. Lucam Angelus dixerunt: *Quomodo cum visisset eum euntem in cælum.*

Duodecimo queritur, Quo modo intelligatur illud quod Evangelistæ, & Paulus quoque, & Apostoli sæpe crediderunt, Christum Dominum sedere in cælis ad dexteram Patris? Ratio dubitandi est, quia hoc vel dicitur de Christo, quatenus Deus est, vel quatenus homo. Si primum, cum Christus sit ab omni æternitate Deus, consequens est, ut ab æterno quoque tempore sedeat ad dexteram Patris: quomodo ergo Evangelistæ, & Paulus significant Christum Dominum post passionem, & mortem suam, resurrectionem, & ascensionem consecutum fuisse, ut sedeat ad dexteram Patris? Item Christus, ut Deus quia est æqualis Patri, dicitur sedere ad dexteram Patris: ergo Spiritus sanctus, quia est æqualis Patri, & Filio, dicitur sedere ad dexteram Patris, & Filij, & ipse Pater ad dexteram Filij, & Spiritus sancti, quod dicendum non est. Si vero hoc Christo, quatenus homo est, conuenite dicatur, ob stare viderit, quod Paulus ad Hebr. 1. *CHRISTUS* diuinitatem probat ex hoc, quod sedet ad dexteram Patris: *Cui enim:* inquit, *dixit aliquando Angelorum, sede à dextris meis:* & ad Ephes. *Constituens, Christum, ad dexteram suam in cælestibus supra omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro.* Certum est, ut egregie probat S. Thomas, 3. *q. 9. ar. 2. §. 3. ex Damasc. li. 4. de fide, ca. 2.* hoc conuenire Christo, quatenus Deus est, & eidem conuenire similiter, quatenus homo est. Primum constat ex eo, quod Paulus, & Evangelistæ Christi, diuinitatem ostendunt, ita ut eo ipso, quod sedet ad dexteram Patris, æqualis ei esse intelligatur, vnde Græci veteres Patres communiter docuerunt: sedet ad dexteram Patris idem esse, quod eandem diuinitatem, & potestatem habere, quam Pater: Ita S. Basiliius de Spiritu sancto, ca. 4. Cyril. *Cateches. 14.* Cyrilus lib. *Thesaur. c. 7.* Chrysost. *hom. 2. in Epistola ad Hebr.* Theodor. *Theophyl.* & Oecum. in *Epist. ad Hebr. 1. Damasc. lib. 4. cap. 2.*

Quomodo igitur, inquires, Christus dicitur id consecutus post passionem, & mortem suam, resurrectionem, & ascensionem? Respondeo id Christum habuisse tum ab æterno tempore, quia sic etiam Deus est, à Pate in eadem diuinitate, omnipotentia, & maiestate genitus: tum etiam post passionem, & mortem suam, resurrectionem, & ascensionem. Nam Paulus ad Ephes. 1. de Christo loquens: *suscitans*, inquit, *(Deus Pater) illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cælestibus.* Et ad Hebr. 1. dicit de Christo: *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portansque omnia verbo virtutis sue, purgationem peccatorum faciens, sedes ad dexteram maiestatis in excelis.* Qui cum sit Deus factus homo, omnium peccata sua passione, & morte purgavit: qua purgatione peccata, sedes ad dexteram Patris. Verumque igitur est verum, & quod Christus ab æternitate eandem diuinitatem, & æqualitatem habet, quam Pater, & quod post passionem, & mortem suam, resurrectionem, & ascensionem consecutus est, ut sedeat ad dexteram Patris, hoc est, ut sit in eadem potestate, diuinitate, & æqualitate, qua Pater, Non quidem quod post Passionem, & mortem, suam resurrectionem & ascensionem coepit eam habere, sed quod innotuerit mundo, eum quamuis passus, & mortuus fuerit, esse tamen Deū æqualem Patri. Sic.

Eph. 4.

Eph. 4.

Ioan. 4.

Act. 1.

Hebr. 1.

Eph. 4.

Hebr. 1.

eri. Sic.

77

Matth. 28. Sicut illud *Matth. ult.* Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra, ita accipiendum est, non quod tunc caro sibi datam habere cepit, sed quod ex eo tempore sit mundo declaratum, cum omnem potestatem in celo habere, & in terra, quam olim ab aternitate habebat cum Patre, & Spiritu sancto. Item, sedere ad dexteram Patris, conuenit etiam Christo quatenus homo est. Ita videntur docere Ambrosius *lib. 2. de Fide cap. 4.* Augustinus *lib. contra sermo. Arria. cap. 12.* Athanasius *lib. de salutari Christi aduentu.* Hieron. in *Psal. 100.* Ruffin. in *exposit. Symboli.* Tertul. *lib. contra Praxeam. c. 3. S. Tho. 3. par. qu. 58. ar. 3.* Et tunc duplex est sensus: vel quod Christus ut homo, sit in potioribus bonis Patris, ita ut ceteris omnibus præcellat, vel quod Christus, ut homo ratione personæ & uocis hypostaticæ sit in æquali maiestate, & honore cum Patre.

Porro ad id, quod in principio obiectionum est de Patre, & Spiritu sancto, Respondet S. Thomas *tertia par. q. 58. ar. 2. ad 3.* Pater nullo modo dici potest, quod sedeat ad dexteram Filij, vel Spiritus sancti: quia Filius, & Spiritus sanctus trahunt originem à Patre, & non è conuerso: & sedere ad dexteram (dicitur in corpore articuli) non solum distinctionem personalem importat, sed etiam originis ordinem. Deinde dicitur. Sed Spiritus sanctus, proprie dici potest sedere ad dexteram Patris, & Filij secundum sensum prædictum, nempe, quia habet eandem diuinitatis gloriam, & omnipotentiam cum Patre, & Filio, licet secundum quandam appropriationem attribuaturs Filio, cui appropriatur aequalitas, sicut Patri unitas, & Spiritui sancti unitas, & qualitas conuenio. Sic ille.

Decimo tertio quaeritur, Qua ratione, hoc quod est Christum sedere ad dexteram Patris, significet, eum esse in eadem diuinitate, & æqualitate, in qua Pater est? Nam in humanis, cum sunt duo tantum simul, is qui maior est, dextrum laus tenet: uero tres sunt, is qui maximus est, in medio consistit. Quidam recentiores in hac difficultate soluenda multa dixerunt, sed reuera plene non explanarunt, quo modo sedere ad dexteram Patris, sic eandem diuinitatem, & æqualitatem habere, quam Pater habet. Reuera breuiter res hæc sic se habet. Dextera apud Hebræos metaphorice potentiam significat, quia apud nos maior est in dextera, quam in sinistra potentia, & virtus: & propterea dextera in Deo significat eius potentiam. Et quia potentia Dei est in mensura, & infinita, cum dextera Deo per metaphoram tribuitur, significat eius potentiam, maiestatem & infinitum imperium. Cum ergo dicitur Christus sedere ad dextram Patris, id est, ac si diceretur, esse in eorum omnipotentia, maiestate, in imperio.

Decimo quarto quaeritur, Quænam metaphora sit in verbo sedendi: sicut esse diximus in nomine dexterae sedere in celo Christus dicitur, non tam propter habitum corporis, qui si spectetur, stare magis, quam sedere videtur. Stephanus enim eum stantem se uidisse testatur: sed etiam quia stare perfecti, & bene uolentis est, sedere autem vel iacere, infirmi, languidi, aut lassus est: neque enim nisi aut quiescendi, aut cibi, somniue capiendi, aut alterius necessitatis causa sedemus, aut iacemus, stare naturalis homini habitus est, qualem in Beatis omnibus esse, probabile creditur. Sedere igitur Christus dicitur, per metaphoram: sedetur post pugnam, sedetur post uictoriam: Sedet, qui triumphat, sedet, qui regnat, sedet, qui iudicat in tribunali. Sedet igitur Christus, quia antea pugnauit: sedet, quia uictoriam adeptus, sedet, quia triumphauit: denique sedet, quia una cum Patre regnat, gubernat, & iudicat. Obseruauit Irenæus *lib. 3. cap. 9. fidei Orthodoxæ.* Marcum Euangelistam ideo addidisse: *Et sedet à dextris Dei,* quod alij Euangelistæ præremiserunt: ut ostenderet impletum in eo esse uaticinium Dauidis *Psalmo 109. Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis.*

CAP. XIII

De die festo Sanctissimæ Trinitatis.

PRIMO quaeritur, Quam antiqua sit huiusmodi celebritas in Ecclesia Dei? In Ecclesia Romana non est

hæc quæritur eodem antequam, & uetus, in alijs autem Ecclesijs uerissimam est, & antiquissimam. Albinus, Caroli Magni, & Ludouici Pij Imperatorum temporibus compositum fertur Ecclesiasticum officium de sanctissima Trinitate, uidelicet Responsorium, Antiphonas, Missam, & Sequentiam, ut uocant. sic Durandus in *Rationali Diuino officiorum li. 6. ca. 114.* Item in Romana Ecclesia ante Alexandri II. sæculum, dies hic non celebratur, ut festus, & sacer, quia Ecclesia Romana, putabat se hunc rei satisfacere, singulis diebus. Dominicis hunc diem festum celebrando. In cap. Quoniam de Ferijs sic ait Alexander III. *Præterea Festiuitas sanctæ Trinitatis, secundum consuetudinem diuersarum regionum à quibusdam consueuit in Octauis Pentecostes, ut in alijs Dominica prima ante aduentum Domini celebrari: Ecclesia siquidem Romana in usu non habet, ut in aliquo tempore celebret specialiter huiusmodi festiuitatem, cum singulis diebus Gloria Patri, & Filio & Spiritui sancto, & cætera similia dicuntur, ad laudem pertinentia Trinitatis.* Hæc ibi olim in Nocturna s. uigilijs cuiuslibet diei Domini uel tunc lectio de Sanctissimæ Trinitate recitabatur, & in ea responsorium erat illud: *Duo Seraphini clamabant alter ad alterum & reliq.* Quod totum etiam nunc recitamus in diebus Dominicis minime impeditis, quamuis Lectio de sanctissima Trinitate sit præcisa. Hæc Durandus, in *Rationali Diuino officiorum li. 6. ca. 114.* Post Alexandri III. & aliorum Romanorum Pontificum tempora introductus est in Romanam Ecclesiam usus aliarum Ecclesiarum: nunc enim colit diem festum in Octaua Pentecostes, id est, prima Dominica à septimo die Pentecostes. Auctor Pisanelle summe in uerbo *Feria §. 3.* testatur, diem festum Sanctissimæ Trinitatis in nostro tempore celebrari mandato Ioannis XXII.

Obijcies quod Pelagius II. scribit in *Epist. ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, & rescribitur in c. Inuenimus, de Consecr. dist. 1.* ubi sic ait: *Inuenimus hæc nouem Præfationes in sacro Catholico tantummodo recipiendæ: unam in Albis Paschalibus: aliam in die Ascensionis Domini: tertiam in die Pentecostes: quartam de Natali Domini: quintam de Apparitione Domini: sextam de Apostolis septimam de Sanctissimæ Trinitate: octauam de cruce, nonam de Ieiunio, & quadragesima, & Glossa ibi eas recenset, earundem iniitijs indicatis: unam: Et te quidem omni tempore: secundam, Qui post resurrectionem suam: Tertiam: Qui ascendens super omnes celos: Quartam, Quia per incarnati Verbi mysterium: Quintam, quia cum uirgenitus tuus: Sextam, Te Domine suppliciter exorare: Septimam, Qui cum uirgenito Filio tuo, & Spiritu sancto: Octauam, Qui salutem humani generis: Nonam, Qui corporali ieiunio uicia comprimis: ergo cum antiquissima sit in Romana Ecclesia Præfatio de sancta Trinitate: consequens est, ut in ea quoque Ecclesia uerissimam sit: celebritas sanctissimæ Trinitatis. Respondeo ex Micrologo in *Libello de Ecclesiasticis obseruationibus cap. 60.* est Præfationem antiquissimam esse, & usum Romanæ Ecclesiæ tantum solitam: in diebus Dominicis non impeditis: non autem in die aliquo festo Trinitatis: eo quod Dominici dies, secundum morem Ecclesiæ Romanæ olim Sanctissimæ Trinitati dicati erant. Hinc est, ut Rupertus cum ageret de Diuinis officijs, meminerit etiam huius diei festi *lib. 1. cap. 1.* quia, ut dixi, aliarum Ecclesiarum more, ante Alexandri III. sæculum celebratur.*

Secundo quaeritur, Quid est, quod in veteri Testamento, cum Deus, uel Dominus nominatur, repeti ter soleat? Videtur Sanctissimæ Trinitatis mysterium non quidem expresse, & manifeste, sed occulte, & obscure significatum esse. Nam uirgenitus qui est in sinu Patris, ipse manifestum fecit in mundo. Et recte quidem, & obscure uidetur quodammodo esse insinuatam *Isaie 6.* Vidit enim Propheeta magnus ille Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum, & duo Seraphim, quorum unus clamabat ad alterum: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum.* Ter dicitur: *Sanctus,* propter tres perso-